

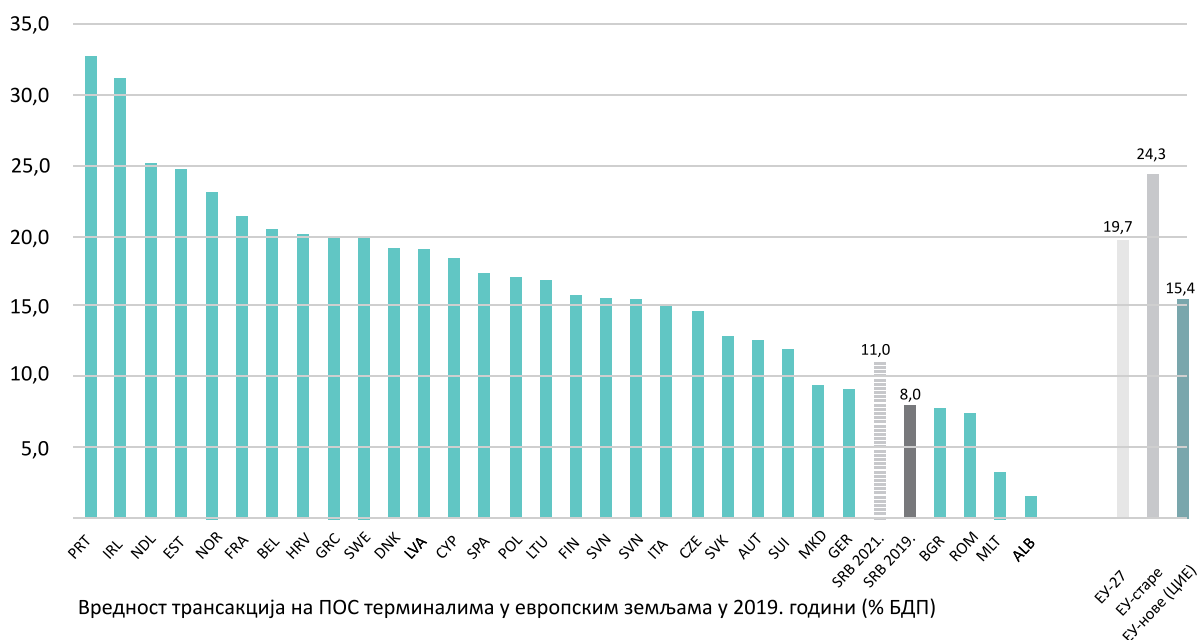
Утицај раста безготовинског плаћања на сиву економију

Методологија

Процена утицаја развоја безготовинске економије на ниво сиве економије и на ниво пореских прихода, извршена је на основу економетријски оцењене еластичности сиве економије и безготовинске економије за скуп од 26 европских земаља, као и на основу расположивих података о висини сиве економије и развијености безготовинских метода плаћања у Србији. Анализе у студији су засноване на званичним, међународно упоредивим подацима о нивоу сиве економије и развијености безготовинских плаћања, закључно са 2019. годином, што је последња година за коју су у време израде студије били расположиви међународно упоредиви подаци за европске земље. С обзиром на то да је након 2019. године дошло до даљег снажног развоја безготовинских плаћања и у Србији и Европи, подаци за наредне године могу се разликовати у односу на оне из 2019. године.

У студији су коришћени стандардни индикатори развијености безготовинских метода плаћања, који су примењивани и у другим сличним студијама публикованим од стране централних банака европских земаља, те у радовима објављеним у угледним међународним научним часописима. Приказани показатељи не обухватају неке од новијих метода плаћања (нпр. преко QR кода и сл.) будући да су неке од тих метода пуштене у функцију тек релативно скоро, те не постоје упоредиве базе података о њиховом коришћењу за шири скуп земаља и за цео посматрани период. Студију о утицају безготовинских плаћања на сиву економију урадили су професори Економског факултета Универзитета у Београду - Саша Ранђеловић, Милојко Арсић и Светозар Танасковић.

Док се трансакције засноване на готовини могу лакше сакрити, безготовинске трансакције су лакше за праћење, због чега и теоријске и емпиријске студије сугеришу да прелазак на безготовинске методе плаћања дестимулише сиву економију, што може позитивно утицати на пореске приходе државног буџета.

Резултати

Србија је у претходној деценији остварила снажан раст безготовинских плаћања, који је у неким сегментима био и већи него у упоредивим европским земљама, али је, према подацима закључно са 2019. годином Србија и даље заостајала за просеком упоредивих европских земаља у погледу финансијске укључености, развијености малопродајне инфраструктуре за безготовинска плаћања и релативне величине безготовинских трансакција привреди. Тако је у 2019. години у Србији било издато 62 платне картице на 100 становника, док је укупна вредност трансакција плаћених безготовинским путем износила око 8% БДП-а.

Резултати студије „Утицај развоја безготовинских плаћања на сиву економију и јавне финансије у Србији“ показују да повећање вредности ПОС трансакција за један посто повезано са смањењем сиве економије за 0,041%, док је повећање односа вредности ПОС трансакција према трансакцијама на банкоматима за један посто повезано са смањењем сиве економије за 0,037%. Полазећи од јаза у развијености безготовинских плаћања у Србији и земљама Централне и источне Европе (ЦИЕ) који је постојао у 2019. години, процењује се да би достизање просека ЦИЕ у погледу развијености безготовинских плаћања у Србији могло да утиче на смањење сиве економије за око 3,4% БДП-а, што би могло да доведе до раста пореских прихода за до 1,35% БДП-а, тј. за до око 700 милиона евра годишње.

62 платне картице

од 2010. до 2019. број платних картица у Србији на 100 становника је порастао са 40 на 62

Под претпоставком да развој безготовинских плаћања у Србији у наредном периоду буде у складу са динамиком оствареном у земљама ЦИЕ које су у овом погледу оствариле најбржи помак, процењује се да се ови резултати могу остварити за 6-7 година. Да би се ти резултати постигли потребна је примена широког скупа мера јавних политика – од регулаторних, преко финансијских до образовних.

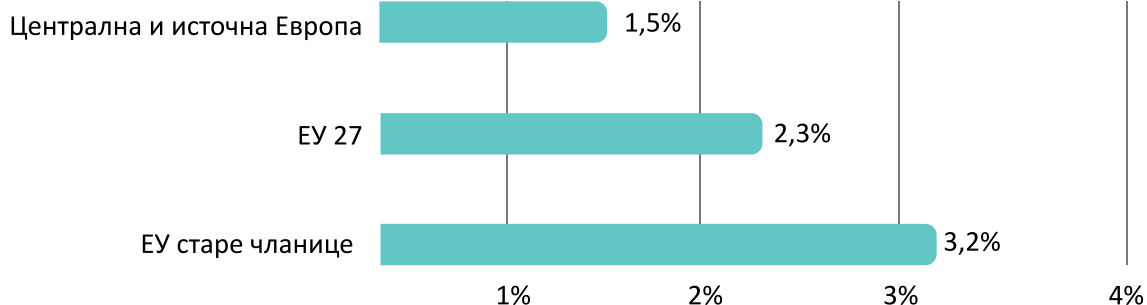
700.000.000€

очекивано повећање пореских прихода уколико би се ниво безготовинске економије у Србији изједначио са земљама ЦИЕ

6 до 7 година

раст безготовинских плаћања могло би да смањи сиву економију Србије за око 3,4 % БДП-а у наредних шест до седам година

Процењени обим додатних пореских прихода у Србији (као % БДП) у случају достизања нивоа безготовинских плаћања једнаких просечним вредностима у одабраним групама земаља

Израда ове студије подржана је кроз пројекат Национална иницијатива за безготовинско плаћање „Бољи начин“. У питању је заједнички пројекат Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH и компанија Mastercard и Visa, који се спроводи под окриљем develoPPP програма Немачког савезног министарства за економску сарадњу и развој (БМЗ) у сарадњи са НАЛЕД-ом и Министарством финансија Републике Србије. Учињени су сви напори како би се осигурала поузданост, тачност и ажурност информација изнетих у овом документу. Партнери на пројекту не прихватају било какав облик одговорности за евентуалне грешке садржане у документу или насталу штету, финансијску или било коју другу, проистеклу из или у вези са његовим коришћењем.

